Perspektiv på akrylamidlarmet

Vi minns ju »larmet« i april från forskare vid Livsmedelsverket och Stockholms universitet som funnit höga halter av akrylamid i en rad vanliga födoämnen. Akrylamid står sedan tidigare på IARCs (International Agency for Research on Cancer), officiella lista över troliga karcinogener [1]. Det nya och överraskande var förekomsten på våra matbord. Vissa kritiker här hemma tyckte att man borde ha väntat med att presentera detta för allmänheten.

När nu ett halvår gått låter JAMA summera den första tidens utveckling i en nyhetsartikel, Fear of frying [2]. Det finns ännu ingen enighet om vilka risker de nyupptäckta källorna till akrylamid i kosten medför. WHO och FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) har tagit uppgifterna på största allvar, liksom amerikanska FDA. Det pågår ett arbete för att fördjupa kunskaperna som är helt otillräckliga. En indikation att akrylamid kan verka mutagent på spermier skall följas upp.

Eftersom det rimligen finns möjligheter att påverka halterna har den berörda industrin aktiverats. En amerikansk kritiker säger dock att »the government is being far too respectful of its friends in industry«. Gilbert Ross, medical director i det industrivänliga ACSH (American Council on Science and Health), har en annan uppfattning, och hans synpunkter får delvis stöd av en Harvardepidemiolog, Walter Willett.

Det är nog inte troligt att lika mycket nyttigt arbete hade kunnat åstadkommas på bara ett halvår om hela frågan hade hållits utanför den offentliga debatten.

Per Dalén
pdalen@algonet.se

1. http://monographs.iarc.fr/monoeval/crthgr02a.html
2. Mitka M. Fear of frying: Is acrylamide in foods a cancer risk?. JAMA 2002;288:2105-6

Elektroniska patientjournaler inom allmänmedicin kan användas för forskning och vidareutbildning

Under de kommande decennierna blir återanvändning av klinisk information som finns i elektroniska patientjournaler en intressant utmaning. Det gäller återanvändning för olika ändamål: kliniska, administrativa, för utbildning och forskning. För sådan återanvändning av data krävs att den kliniska informationen klassificerats och kodats korrekt.

I avhandlingen undersöktes möjligheten att använda patientjournaler för att studera förekomst och vård av patienter med kronisk hjärtsvikt. Kronisk hjärtsvikt var ett vanligt och komplext kliniskt problem bland äldre patienter i primärvården. Det förefaller som om behandlingen av dessa patienter kunde förbättras. Vidare utvecklades och testades en modell för medicinsk vidareutbildning baserad på återföring av läkemedelsförskrivningsstatistik och problemorienterad undervisning. Studien omfattande tre terapiområden: hypertoni, magsår/dyspepsi och depression, och för två av dessa registrerades önskvärda tendenser i förskrivningen. Sammanfattningsvis gjordes bedömningen att det är möjligt att hämta data från elektroniska patientjournaler för både forskning och medicinsk vidareutbildning.

I en följdstudie utvecklades och utvärderades datoriserade versioner av International Classification of Diseases (ICD-10), och positiva aspekter noterades avseende användaracceptans och reliabilitet vid diagnoskodning. Vidare undersöktes förutsättningar för upprättandet av en databas över sjukdomar och hälsoproblem för forskning och sjukvårdsplanering, utgående från elektroniska patientjournaler. De föreföll i flera avseenden utgöra en bra grund för detta genom att de är omfattande och diagnoskoderna i stor utsträckning är kompletta och korrekta. Redan i dag tillhandahåller de elektroniska patientjournalern flera av grundvalarna för att upprätta en databas med klinisk information för olika ändamål, ett nyckelområde som kräver samverkan och fortsatt forskning för att utveckla dagens primärvård.

Gunnar Nilsson
gunnar.nilsson@nlpo.sll.se

Avhandling: Gunnar Nilsson. Classification and reuse of clinical information in general practice. Studies on diagnostic and pharmacological information in electronic patient record systems. Karolinska Institutet 2002. ISBN 91-7349-306-6

Botulinumtoxin för den spastiska handen

Motorikstörning efter stroke inkluderar ofta spastisk tonusrubbning. Sträckspasticiteten i benet är ofta funktionellt värdefull, böjspasticiteten i arm och hand är ofta till nackdel för funktion och dagliga livets aktiviteter. Spasticitet i övre extremiteten är en nyligen godkänd indikation för behandling med intramuskulär injektion av botulinumtoxin. Dokumentationen om behandlingens betydelse för dagliga livets aktiviteter är fortfarande sparsam.

I en randomiserad, dubbelblind, multicenterstudie inkluderades 126 patienter i åldern 23–86 år med resttillstånd efter stroke minst 6 månader tidigare, måttlig till svår spasticitet i handleds- och fingerflexorer och måttlig till svår aktivitetsbegränsning i vardagslivet. Behandling gavs med 200–240 enheter. Primär effektvariabel var aktivitetsbegränsning inom flera funktionsområden. Muskeltonus, global skattning av upplevd behandlingseffekt, bieffekter och förekomst av neutraliserande antikroppar följdes också.

Fyrtio av 64 (62 procent) botulinumtoxinbehandlade och 17 av 62 (27 procent) i placebogruppen rapporterade minst ett skalstegs förbättring avseende huvudsaklig aktivitetsbegränsning. Det förelåg ett starkt samband mellan spasticitetsreduktion och aktivitetsförbättring. Inga betydande bieffekter noterades. En patient uppvisade antikroppar, men antikroppsstatus före behandlingen kunde inte fastställas. Studien ger ytterligare stöd för att botulinumtoxin har en plats i behandlingsarsenalen vid fokal spasticitet vid resttillstånd efter stroke. Fortsatta studier bör bl a belysa effekt och kostnad av botulinumtoxinbehandling jämfört med andra behandlingsalternativ och om behandling tidigare i efterförloppet till stroke kan förebygga en ogynnsam tonusutveckling.

Jörgen Borg
Jorgen.Borg@rehab.uu.se

Brashear A, et al. Intramuscular injection of botulinum toxin for the treatment of wrist and finger spasticity after a stroke. N Engl J Med 2002;347(6):395-400